

KANUNA KARŞI HİLENİN VERGİ HUKUKUNDAKİ GÖRÜNÜMÜ OLARAK PEÇELEME KAVRAMI ve MUVAZAA İLE MUKAYESESİ

Elif YILMAZ*

ÖZET

Özellikle Fransız öğretisinde vergi hukukunun kamu maliyesinin ya da idare hukukunun bir parçası olduğunu ileri süren görüşler olsa da bizim de katıldığımız ve Alman öğretisinde genel kabul gören görüş, kendine özgü kavramları, yöntem, ilke, kural ve müesseseleri ile vergi hukukunun bağımsız bir hukuk dalı olduğu yönündedir. Bir kamu hukuku dalı olarak vergi hukukunun mali hukukun bir alt dalını oluşturan bağımsız bir hukuk dalı olduğunu destekleyen ve tamamen kendine özgü kavramları vardır. Söz konusu kavramlardan biri de peçeledir. Peçelege kavramı uygulamada sıklıkla muvazaa ile karıştırılmaktadır.

Bu yazıda vergi kanunlarının yorumu kapsamında ekonomik yaklaşım ilkesinden yola çıkılarak peçelege kavramı, hukuki niteliği, unsurları ve sonuçları ele alınacak; daha sonra muvazaa kavramı, hukuki niteliği, unsurları, türleri ve sonuçları anlatılacaktır. Son olarak ise, özellikle vergisel saikli muvazaa kavramı ile peçelege kavramı mukayeseli şekilde ele alınacak ve aralarındaki farklılıklar ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Vergi hukuku, peçelege, muvazaa, kanuna karşı hile, vergi kaçırma

TAX VEILING CONCEPT AS A VIEW OF FRAUD AGAINST LAW IN TAX LAW AND ITS COMPARISON WITH THE CONCEPT OF COLLUSION

ABSTRACT

Even though the ideas especially in French doctrine which maintain that tax law is a part of public finance or administrative law, the opinion that we agree with and that is generally accepted in German doctrine, with its unique concepts, methods, principles, rules and organizations tax law is an autonomous law department. As a branch of public law, there are unique concepts that support tax law is an independent branch of law which constitute a sub-branch of financial law. One of such concepts is tax veiling. In practice, tax veiling concept is often confused with collusion (simulation).

* Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mali Hukuk Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi, elifyilmaz@gazi.edu.tr.

In this article, the concept of tax veiling, its legal nature, elements and results will be examined on the basis of interpretation of tax acts within the scope of the principle of economic approach, and then the concept of collusion, its legal nature, elements, types and results will be explained. Finally, especially the concept of tax-motivated simulation and the tax veiling concept will be discussed comparatively and their differences will be presented.

Keywords: Tax law, tax veiling (tax camouflage), collusion (simulation), fraud against law, tax evasion

GİRİŞ

Anayasanın 73. maddesi hükmü uyarınca, herkes kamu hizmetlerinin finansmanını sağlamak amacıyla mali gücüyle orantılı olarak vergi ödemekle yükümlüdür. Günümüzde kamu gelirleri arasında ilk sırayı alan verginin doğru toplanması, bir hukuk devletinde bizatihi kamu hizmetlerini finanse edebilmesi amacı kadar önemlidir. Mükelleflerin mali durumlarına uygun vergilendirme yapabilmek, kanunların doğru yorumlanıp uygulanması ile mümkün olabilmektedir¹. Bu noktada yorum faaliyeti devreye girmektedir. Zira soyut ve genel nitelikte olan hukuk kuralların günlük hayatta karşılaşılan somut olaylara uygulanabilmesi için anlamlarının açık ve net bir biçimde ortaya konması gerekmektedir.

Bir kanunun anlam bakımından uygulanması ya da yorumu, onun objektif anlamının ortaya konulması olarak tanımlanabilir. Vergi hukukunda yorumun önemli bir yeri vardır. Vergi idaresi, vergi kanunlarını uygularken; vergi yargısı organları, dava yoluyla önlere gelen vergi uyuşmazlıklarını çözümlerken zorunlu olarak yorum yapmaktadır². Yorumu yapan organ ya da kişilere göre yasama yorumu, idari yorum, yargısal yorum, bilimsel yorum olmak üzere dört yorum çeşidi mevcuttur. Hangi organ ya da kişi tarafından yapılırsa yapılsın, vergi kanunları yorumlanırken çeşitli yöntemlerden yararlanılmaktadır. Bu kapsamda, lâfzî yorum, sistematik yorum, tarihi yorum, amaçsal yorum olarak sınıflandırılan yorum yöntemleri mevcuttur. Amaçsal yorum kapsamında olmak üzere, vergi hukuku literatüründe “ekonomik yaklaşım” adı verilen ve yorumun kanunun amacının ve özün önceliğinin ön planda tutulduğu bir anlayışla yapılması gerektiği yönünde bir yöntem de

¹ ŞENYÜZ, Doğan, “Peçeleme ile Muvazaanın Niteliği ve Arasındaki Farklar”, **Yaklaşım**, Yıl:16, Sayı:185, Mayıs 2008, s. 24.

² KARAKOÇ, Yusuf, **Genel Vergi Hukuku**, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 6. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara, 2012, s. 163.

mevcuttur. Nitekim VUK'un 3/B -1 maddesindeki "Vergiye doğuran olay ve bu olaya ilişkin muamelelerin gerçek mahiyeti esastır" hükmü ile ekonomik yaklaşım ilkesine işaret edilmektedir ve bu hükümden hareketle söz konusu ilkeye ulaşılmıştır. VUK'un ilgili hükmünden hareketle, vergi hukukunda vergiyi doğuran olayın saptanmasında iktisadi gerçeğin ön planda tutulması esastır. Zira işlemin gerçek durumunu esas alan maddi boyutu, işlemin hukuki veya şekli görünüm veya görünülerinden önemlidir. Özün önceliği noktasından hareketle, özü bulup ortaya çıkarmak asıl amaçtır ve ekonomik yaklaşım bu noktada devreye girmektedir.

Ekonomik yaklaşım esasen, amaçsal yorumun vergi hukukuna özgü özel bir yorum yöntemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Ekonomik yaklaşımda amaç, gerçek iktisadi ilişkinin çeşitli hukuki kılıflar kullanılmak suretiyle gizlenmesinin önlenmesidir³. Diğer bir ifadeyle, ekonomik yaklaşım, vergiyi doğuran olayın meydana gelmesine karşın bunun gizlenmesi ve dolayısıyla vergi kaçırma amacını güden davranışların ortaya çıkarılmasına hizmet eden ve vergi ödevinin mükellefler tarafından olması gerektiği gibi yerine getirilmesini sağlayan vergi hukukuna özgü bir yöntemdir.

Amaçsal yorum, "peçeleme" olarak adlandırılan kavramı vergi hukukuna kazandırmıştır. Ancak işlemlerin gerçek (gizlenen) iradelere göre kurulmuş sayılmasına imkân veren ve bir özel hukuk kavramı olan muvazaanın sıklıkla peçeleme ile karıştırıldığı görülmektedir. Bu yazıda söz konusu kavramların hukuki niteliklerinden yola çıkılarak farkları ortaya koyulmaktadır.

I. VERGİ KANUNLARININ YORUMU ÇERÇEVESİNDE EKONOMİK YAKLAŞIM İLKESİ, PEÇELEME KAVRAMI, HUKUKİ NİTELİĞİ, UNSURLARI ve PEÇELEMENİN SONUÇLARI

A. VERGİ KANUNLARININ YORUMU ÇERÇEVESİNDE EKONOMİK YAKLAŞIM İLKESİ

Vergi kanunlarının anlam bakımından uygulanması çerçevesinde yorum faaliyeti akla gelmektedir. Vergi hukukunda yorum, vergi kanunlarının gerçek anlamlarını ortaya koymaya yönelik bir muhakeme işlemidir ve çeşitli yorum yöntemleri mevcuttur. Bunlardan biri olan amaçsal yorumda ise ekonomik yaklaşım ilkesi öne çıkmaktadır.

³ ŞENYÜZ, s. 24.

Ekonomik yaklaşım ilkesi, vergi kanunlarının gerçek anlamlarının ve içeriğinin belirlenmesinde ve belli olaylara uygulanmasında, kuralların ve olguların biçimsel yapısından çok maddesel ve ekonomik özüne ağırlık verilmesi şeklinde tanımlanabilecektir⁴. İktisadi açıdan tanımına bakacak olursak vergi, özel kesim ekonomisinden kamu kesimine yapılan bir aktarımdır. Verginin iktisadi faaliyetlerle çok yakından ilgili bulunmasından ötürü, vergi hukukunun uygulanmasında da ekonomik verilerin göz önünde tutulması son derece doğaldır⁵.

VUK'un 3. maddesi uyarınca, vergi kanunları lafzı ve ruhu ile hüküm ifade eder. Bu anlatım, Medeni Kanun m. 1'deki genel ilkelerin doğrultusunda ve MK m. 1'e uygun bir anlatımdır. Buradan hareketle, eğer kanunun lafzı açık değilse yorum yoluyla gerçek anlamını ortaya çıkarmak gerekir. Bir vergi kanununun lafzının açık olmadığı durumlarda, söz konusu hükümleri, konuluştaki amaç, hükümlerin kanun yapısı içindeki yeri ve diğer maddelerle olan bağlantısı göz önünde tutularak yorumlanacaktır⁶. Bu da göstermektedir ki; vergi kanunlarının yorumlanmasında başvurulması gereken başlıca yöntem, konuluştaki amacın göz önünde tutulmasıdır.

VUK. m. 3, B'nin nitelendirme konusunda yer verdiği genel ilke gereği, vergilendirmede vergiyi doğuran olay ve bu olaya ilişkin muamelelerin gerçek mahiyeti esastır. Bu durum, vergiyi doğuran olay ve bu olayla ilgili işlemlerin nitelendirilmesinde ekonomik bir yaklaşımın izlenmesi gerektiğine işaret etmektedir. Zira vergisel olguların gerçek mahiyeti onların genel olarak iktisadi içeriği ile ilgilidir. İşlemin ya da eylemin gerçek niteliği belirlenirken onun görünüşü değil, gerçek ekonomik içeriği, ekonomik özü göz önünde tutulacaktır. Ekonomik yaklaşım ilkesinin bir sonucu olarak, vergi kanunlarının kullandığı kavramlar iktisadi içeriklerine göre anlamlandırılacaktır. Kısaca, yorumda "içerik biçime ağır basacaktır"⁷.

Öte yandan, vergi kanunları özel hukuk kavramlarına yer verdiğinde, bu kavramların özel hukuktaki anlamlarıyla mı, yoksa değişik bir iktisadi

⁴ ÖNCEL, Mualla / ÇAĞAN, Nami / KUMRULU, Ahmet, **Vergi Hukuku**, Cilt 1: Genel Kısım, 3. Baskı, Ankara, 1987, s. 43 vd.

⁵ KANETİ, Selim, "Vergi Hukukunda Ekonomik Yaklaşım İlkesi", **Vergi Dünyası**, Sayı:131, Temmuz 1992, (<http://www.muhasabe.gen.tr/mevzuat/vuk/GenelYazilar/md00306.html>, Erişim 6 Aralık 2012).

⁶ KANETİ, (<http://www.muhasabe.gen.tr/mevzuat/vuk/GenelYazilar/md00306.html>, Erişim 6 Aralık 2012).

⁷ ÖNCEL / ÇAĞAN / KUMRULU, s. 43 vd.

içeriğe göre mi değerlendirilmesi gerektiği de ortaya konmalıdır. Vergi hukuku bakımından önem taşıyan olgu ya da işlem ekonomik sonuçlarına göre nasıl değerlendirilebiliyorsa, vergi hukukunun hangi kuralları ile ekonomik sonuçları bağlantı halinde ise, nitelendirme de buna göre yapılacaktır. Ekonomik içerik, kullanılan biçimsel kalıptan daha önemli olacaktır⁸. Satış vaadinin satışla eşdeğer iktisadi sonuçlar doğurması durumunda, vergilendirme açısından satışımsızcasına değerlendirmesi hakkında Danıştay uygulaması, vergi hukukunda işlemlerin ekonomik bir yaklaşımla nitelendirilmesinin belirgin bir örneğidir. Danıştay 4. Dairesi 10.1.1987 tarihli ve 1196/7 sayılı kararında ekonomik yaklaşım ilkesinin etkinliğini şu şekilde vurgulamıştır: “Vergi hukukunda muamelenin ekonomik yönü önemli olup medeni hukukun katı şekil şartlarına bağlanmak, vergi hukuku prensipleriyle bağdaşmaz”⁹.

Ekonomik yaklaşım ilkesinin bir sonucu olarak, bir işlemin özel hukuk açısından geçersiz olması, onun vergi kanunları yönünden vergiyi doğuran olay olarak nitelendirilmesine başlı başına engel değildir. Taraflar, geçersiz de olsa, işlemin iktisadi sonuçlarını meydana getirmesini ve sürdürmesini önlememişlerse, geçersiz işlemin gereklerini eylemli olarak yerine getirmişlerse, geçerli bir işlem varmışcasına vergilendirme yapılır¹⁰. Buna karşılık, işlemin geçersizliği dolayısıyla, taraflar iktisadî sonuçlarını gerçekleştirmekten kaçınmışlar ya da bu nedenle bu sonuçları ortadan kaldırmışlarsa, vergilendirme söz konusu olmayacaktır¹¹.

Peçeleme işlemlerinin ortaya çıkarılabilmesi için ekonomik yaklaşım ilkesinin kullanılması, gerçek iktisadi özün, amacın ortaya çıkarılabilmesini kolaylaştırmakta ve mümkün kılmaktadır. İdare ve yargı organları peçeleme sonucuna ekonomik yaklaşım ile varmaktadır. Bu konuda ispat yükü kural

⁸ Örneğin, taşınmaz mülkiyetinin geçişi MK uyarınca tescil ile tamamlanır. Ancak taşınmaz satışında vergiyi doğuran olay, satış bedelinin tamamının satıcı lehine tahakkuk etmesidir. Danıştay’a göre, satıcı taşınmazda iktisaden tasarruf etme hakkını, taşınmazı teslim ederek, alıcıya terk ettiği anda, satım bedeline hak kazandığından, gelir de taşınmazın alıcıya teslim anında elde edilmiş sayılır. Danıştay 4.D., 12.3.1970, 4119 / 1258; **Danıştay Dergisi**, Sayı: 3, s. 181-182.

⁹ **Danıştay Dergisi**, Sayı:32 / 33, s. 363.

¹⁰ TIPKE, *Steuerecht*, 11. Baskı, Köln, 1987, s. 8,6.11; aktaran KANETİ, (<http://www.muhasbe.gen.tr/mevzuat/vuk/GenelYazilar/md00306.html>, Erişim 06 Aralık 2012).

¹¹ TIPKE, s 8, 6.11; aktaran KANETİ, (<http://www.muhasbe.gen.tr/mevzuat/vuk/GenelYazilar/md00306.html>, Erişim 6 Aralık 2012). Danıştay 9. Dairesinin 14.1.1983 günlü ve 497/136 sayılı kararına (**Danıştay Dergisi**, Sayı: 52 / 53, s. 405-407) göre, yargı kararı ile satış işlemi hükümsüz sayılarak iptal edildiğinde, vergiyi doğuran olayın dayanağı ve dolayısıyla yükümlülük ortadan kalkar.

olarak idareye aittir. İdare, salt vergi kaçırmaya yönelen iradenin varlığını yemin dışında her çeşit delile kanıtlayabilir. Vergi yargısı organı da re'sen araştırma ilkesi çerçevesinde delilleri araştıracaktır. Ayrıca peçelemenin söz konusu olabilmesi için vergi kanununun emredici hükmünün özel hukuk biçimleri kötüye kullanılarak bertaraf edilmeye çalışılması koşulu da aranacaktır¹².

B. PEÇELEME KAVRAMI

Mükelleflerin özel hukuk biçimlerinin olağan kullanımları dışına çıkarak vergi ziyayı yaratarak vergi kaçırma yoluna gitmeleri uygulamada çok sık karşılaşılan bir durumdur. Mükelleflerin vergi kaçırma amacıyla özel hukuk biçimlerini olağan sayılmayacak şekilde kötüye kullanmalarına “peçeleme”, bu eylemi esas alan işleme de “peçeleme işlemi” denir. Peçeleme sözleşmesi ise, “vergi yükümlüleri ve sorumluları özel hukuk biçimlerini ve kurumlarını olağan kullanımları dışında kötüye kullanarak vergi kaçırma amacı güdüüyorsa bu amaca yönelen sözleşmeler¹³” şeklinde tanımlanmıştır. Kaneti ise, “Gerçekten, vergi yasasının amacına göre, vergilendirme konusu olan iktisadi sonucu, vergi yasasının doğrudan doğruya kapsamadığı bir hukuksal biçimle ulaşılmaya çalışılmaktadır. Vergilendirilmesi amaçlanan iktisadi sonuç, başka bir hukuksal kılıklandırma altında vergi dışı bırakılmak, yasa bu yoldan dolanılmak istenmektedir¹⁴” açıklamasına yer vermiştir.

Peçelemde vergiyi doğuran olay, vergilendirme kapsamı dışına çıkabilmek için gerçekte olduğundan farklı gösterilmektedir. Özel hukukta kullanılan bir sözleşmeler yolu ile vergi yükünün azaltılması yahut ortadan kaldırılması amaçlanmaktadır. Dolayısıyla bir sözleşmeyi peçeleme sözleşmesi olarak nitelendirebilmek için, mükelleflerin vergi hukuku dışındaki bir özel hukuk müessesesini olağan dışı bir şekilde kullanarak maddi veya manevi olarak haksız yarar elde ettiklerinin belirlenmiş olması gerekir. Ayrıca özel hukuk müessesesini olağandışı ve kötüye kullanan mükellef veya vergi sorumlusunun söz konusu müesseseyi vergi kaçırma amacıyla kullanmış olması gerekir¹⁵.

¹² CİHAN, Hulki, “Genel Hatlarıyla Muvazaanın Unsurları ve Türleri” (<http://www.cihancihan.av.tr/Tr/Makale2.pdf>, Erişim 9 Aralık 2012).

¹³ ÖNCEL/KUMRULU/ÇAĞAN, s. 26. Daha önceki baskılarda ise tanımlama şu şekildeydi: “Olağan ve doğal olarak, vergi yasasının vergilendirme konusu yaptığı bir özel hukuk işlemiyle ulaşılmaması gereken bir iktisadi sonucu elde etmek için, vergi yasasında vergilendirme konusu sayılmasından yararlanmak üzere, olağan ve doğal kullanımı dışında başvuru alan başka tür nitelikteki özel hukuk işlemine peçeleme işlemi ya da perdeleme işlemi denilmektedir”

¹⁴ KANETİ, Selim, **Vergi Hukuku**, 2. Baskı, İstanbul, 1989, s. 49.

¹⁵ ÖNCEL, Mualla/KUMRULU, Ahmet/ÇAĞAN, Nami, **Vergi Hukuku**, Gözden Geçirilmiş

Peçelemenin 2 türlü görünümü söz konusu olabilmektedir. Şöyle ki; vergiyi doğuran olay vardır fakat taraflar vergiyi doğuran olayı gizleyip, bir özel hukuk sözleşmesi ile vergiyi doğuran olayın görüntüsünü değiştirmek suretiyle vergiyi borcunu ortadan kaldırmayı/azaltmayı hedeflemektedirler. Bunu, esas değer küçük gösterilmesi yahut işlemin mahiyetinin farklı aksettirilmesi yoluyla yapmaktadırlar. Örneğin, bir gayrimenkul satımında; gayrimenkulün değerinin düşük gösterilmesi ya da satım işleminin bağışmış gibi gösterilmesi halinde peçeleme söz konusudur. Özetle, peçelemeyi gerçek vergiyi doğuran olayın özel hukuk sözleşmeleri yoluyla farklı gösterilerek vergi borcunun kısmen yahut tamamen ortadan kaldırılması şeklinde tanımlamak mümkündür.

Mevzuatımızda peçeleme kavramına ve peçeleme sözleşmelerine yer verilmemiştir. Peçeleme, literatürün vergi hukukuna kazandırmış olduğu bir kavramdır.

C. PEÇELEMENİN HUKUKİ NİTELİĞİ

Vergi hukuku ile özel hukukun hukuki biçimler ve kavramlar bakımından ilişkileri oldukça karmaşıktır. Vergi hukukunun bağımsızlığı bağlamında söz konusu ilişkilerin nitelendirilmesi bakımından üç¹⁶ yaklaşım söz konusudur:

- 1.Vergi hukuku özel hukuka bağlıdır; tamamen özel hukuka uymalıdır.
- 2.Vergi hukuku bağımsızdır, dolayısıyla kendi ilkelerine göre çözüm üretir.
- 3.Özel hukuk ilkeleri geçerli olmakla beraber vergi hukukunun kendi özel düzenlemeleri esastır. Biz bu üçüncü yaklaşıma katılmaktayız¹⁷.

Peçeleme işlemi ya da peçeleme sözleşmesi de vergi hukuku-özel hukuk ilişkisinin bir ürünü olarak nitelendirilebilir. Vergi hukuku-özel hukuk ilişkisinden hareketle, belli hukuki biçimlere uyularak vergi kanunlarını dolanmak amacıyla başvurulması yönüyle peçeleme muvazaaya yaklaşmaktadır. Peçeleme sözleşmesinde taraflar, kanunun sözüne uygun davranıyor görünmekle beraber, esasen onun özünü ihlal etmektedirler. Muvazaada da aynı durum söz konusudur. Nitekim Öncel, Kumrulu ve Çağan'ın ortak eserlerinde yapılan açıklamalara göre de borçlar hukukunun

ve Yenilenmiş 6. Baskı, Ankara, Ekim 1998, s. 26.

¹⁶ ÖNCEL, Mualla/KUMRULU, Ahmet/ ÇAĞAN, Nami, **Vergi Hukuku**, Gözden Geçirilmiş Son Değişiklikleri İşlenmiş 13. Baskı, Ankara, Eylül 2005, s. 4.

¹⁷ ÖNCEL/KUMRULU/ÇAĞAN, 2005, s. 5.

muvazaa kavramı ile vergi hukukunun peçeleme kavramı arasında benzerlikler mevcuttur¹⁸. Söz konusu benzerliklere rağmen, bu iki kavram çeşitli açılardan birbirinden farklıdır¹⁹.

Vergi hukuku literatüründe sıkça kullanılan bir kavram olarak peçelemenin tek başına ele alınması, yapısı itibariyle hukuki mahiyetinin anlaşılması noktasında yeterli değildir. Bu sebepten, öncelikle peçelemeyi de içine alan kanuna karşı hile kavramı ve peçeleme ilişkisi ele alınacaktır.

Vergi hukukçuları, peçelemeyi özel hukukta yer alan kanuna karşı hileye benzetmektedir. Kanuna karşı hile, bir özel hukuk kavramı olmakla birlikte, vergi hukuku-özel hukuk ilişkileri göz önüne alındığında ve peçeleme işleminin niteliği dolayısıyla da özel bir önemi haizdir. Kanuna karşı hile, “Kanunların mana ve maksatlarına mugayir olmakla beraber lafızlarına mutabakatı yüzünden metinlerin normal tatbikleriyle takip edilemeyen ve ancak gai tefsirleri sayesinde müeyyidelenen fiil ve muamelemeler”²⁰ şeklinde tanımlanmıştır.

Kanuna karşı hilede kendisine uyulması zorunlu olan bir norm ve bundan kaçmaya çalışan yani; hem normun gereklerini yerine getirmek istemeyen hem de bu eylemi gizlemek isteyen bir özne söz konusudur²¹. Kanun belli bir konuyu, bir hukuki veya iktisadi sonucu emredici bir kuralla yasaklamışsa, aynı sonuca kanun metnine uygun başka bir yoldan giderek ulaşmak kanuna karşı hile niteliğindedir. Bu durum hukuka aykırıdır²². Kanuna karşı hilede taraflar, hukuk düzeninin yasakladığı hukuki veya iktisadi bir sonucu elde etmek için, yapılması hukuken caiz olan bir başka hukuki işleme başvururlar²³. Yürürlükte olan bir kanun hükmünün amacından saptırılması ve bunun sonucunda bir başka kanun hükmünden kaçılması söz konusudur. Böylelikle bir taraftan yasaklanan işlemin sonuçları doğmakta; diğer taraftan görünüşte yasal bir işlemin yapılması sonucunda hukuka aykırılık da ortaya çıkmamaktadır. Taraflar, hukuk düzeni çerçevesinde olağan şartlarda ve

¹⁸ TUNCER, Selahattin, “Vergi Hukukunda Muvazaa- II”, *Yaklaşım*, Yıl:7, Sayı:82, Ekim 1999, s. 26.

¹⁹ Bu farklılıklar üzerinde ileride durulacaktır.

²⁰ TOPÇUOĞLU, Hamide, *Kanuna Karşı Hile (Kanundan Kaçınma Yolları)*, Selüloz Basımevi, İzmit, 1950, s. 188.

²¹ TOPÇUOĞLU, s. 3.

²² REİSOĞLU, Safa, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 11. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul, 1997, s. 101.

²³ EREN, Fikret, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, C. 1, 6. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul, 1998, s. 345.

normal yollardan ulaşamayacakları bir neticeye, asıl iradelerini saklamak suretiyle ulaşmaktadırlar. O halde, yapılan hileli işlem, yasaklanan işlemden beklenen sonucu gerçekleştirmeye elverişli olmalıdır²⁴.

Kanuna karşı hilenin esaslı unsurları şu şekilde özetlenebilir: Kanuna karşı hile, hükümlerin dolambaçlı bir ihlalini teşkil eder. Bu sebepten hukuka aykırı işlemlerdir. Görünürde ve sahte bir işlem olmayıp, hukuken hüküm ifade etmesi istenen gerçek bir işlemdir. Ne bizzat işlemin kendisi ne de yapılmasını mümkün kılan niyet gizlidir. Genel olarak gizlenen amaç, işlemin niyeti değil, belki de saikidir. Bu saik, amir hükümden kurtulma amacına yöneldiği için meşru değildir. Kanuna karşı hile, bütün hukuki işlemler hakkında icat edilebilir. Kanuna karşı hilenin ispatında ise tam bir delil serbestisi vardır. Kanuna karşı hile mutlaka bir müeyyide ile karşılanmalıdır. Bu müeyyide ise, hile ile erişilmesi hedeflenen amaca failleri eriştirmemek şeklinde olmalıdır²⁵.

Peçelemede de “bazı hallerde mükellefler, hukuken müsaade edilen tarzda yani medeni hukuk şekillerinden faydalanarak, vergiyi doğuran olayın vukuuna ve böylece vergi mükellefiyetinin yerine getirilmesine mani olabilirler”. Esasen bu durum, kanuna karşı hile ile birebir örtüşmektedir. Bu durum, peçelemenin hukuki niteliği konusunda bizi, peçelemenin özel hukukta düzenlenmiş olan kanuna karşı hilenin vergi hukukundaki görünümü ya da yansımaları, kısaca bir çeşit kanuna karşı hile olduğu sonucuna götürmektedir.

D. PEÇELEMENİN UNSURLARI

Bir işlemde peçeleme olup olmadığına karar verebilmek için işlemin belirli şartları taşıyıp taşımadığının analiz edilmesi gerekmektedir. Söz konusu şartlar, peçeleme işleminin/sözleşmesinin gerçekleşme koşulları ya da unsurları olarak da ifade edilebilir ve söz konusu koşulları/unsurları üç başlık²⁶ altında toplamak mümkündür:

1. Mükellef veya vergi sorumlusu, vergiye tabi bir işlemde özel hukukta düzenlenmiş olan bir hukuki biçim ya da kurumu kanuna uygun biçimde kullanmış olmalıdır.

2. Bu kullanış, iyiniyet kuralları çerçevesinde değil; tamamen vergi kanunlarını dolanmak veya vergi kaçırmak amacına yönelik olmalıdır.

²⁴ AKMAN, Şefik Taylan, “Vergi Hukukunda “Peçeleme” Kavramının Hukuksal ve Sosyolojik Analizi”, **Ankara Barosu Dergisi**, Yıl: 66, Sayı:3, Yaz 2008, s. 27.

²⁵ TOPÇUOĞLU, s. 248.

²⁶ KANETİ, s. 49.

Bir diğ er ifadeyle, vergi kanunlarını dolanmak için mükellef veya vergi sorumlusu, hukuki kalıp veya biçimleri kötüye kullanmalıdır. Hedeflenen iktisadi sonuca ulaşmak için olağan ve doğal olarak başvurulması beklenen hukuki biçim ve kalıplardan yararlanılmış olması ise, kötüye kullanmanın ölçütü olarak kabul edilmektedir. Amacı sonuçla karşılaştırıldığımız zaman, işlemin yapay, olağ andışı, doğal akışına aykırı, uyumsuz, iktisadi açıdan gereksiz yere karmaşık olarak değerlendirilebilir oluş u, kötüye kullanmanın varlığının belirtileridir²⁷. Kötüye kullanma bu suretle tespit edildikten sonra ancak peçelemenin var olup olmadığına karar verilebilir.

3. Özel hukukta düzenlenmiş olan bir hukuki biçim veya müessese, görünüş e göre değil; gerçek iktisadi duruma göre değerlendirilecek ve gerçek iktisadi duruma göre vergilendirme yoluna gidilecektir²⁸.

Uygulamada peçelemenin en yaygın örneğ i, “para faizsiz-ev kirasız” ilişkisinde karşımıza çıkmaktadır. Örneğ in A, sahip olduğ u konutu B’ye ivazsız olarak kullandırmış, B ise A’ya bir miktar faizsiz borç para vermiştir. Normal şartlarda A’nın konutunun kullanımını B’ye kira karşılığında bırakması; B’nin ise borç vermiş olduğ u paradan ötürü A’dan faiz alması gerekmektedir. Zira kira sözleşmelerinin olağan kullanımları bu şekildedir. Oysa bu ilişkide taraflar, sözleşmeleri olağan kullanımları dışında kullanarak şahsi menfaatlerini denkleştirmekte ve gizleyerek elde ettikleri gelire bağlanan vergiyi doğuran olayın meydana gelmesini önlemiş görünmektedirler. İşte taraflar arasındaki bu ilişki süreklilik arz ediyorsa ekonomik yaklaşımla burada peçeleme olduğ u sonucuna varılacak ve alınmayan kira ve faiz için vergilendirme yapılacaktır.

Kurumlar Vergisi Kanununda yer alan örtülü sermaye (m. 12) ve transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımı (m.13), peçelemenin tipik örnekleri arasında gösterilmektedir. Bir kurumun yakın ilişkide bulunduğ u bir diğ er kurum veya bağılı bulunduğ u kuruluşlardan yaratılan yapay bir borçlanma neticesinde söz konusu kurum veya kuruluşa faiz, komisyon, vade farkı şeklinde ödemeler yapması halinde, örtülü sermaye kapsamında değerlendirilecek bir peçeleme şüphesi doğmaktadır. Durum ayrıntılı olarak tespit edildiğ i takdirde ödenen faiz veya vade farkları, sermayeye yürütülen faiz olarak kabul edilerek kurumun vergi matrahına dâhil edilecektir.

Benzer şekilde, bir kurumun bağılı bulunduğ u kurum veya kuruluştan piyasa koşullarına veya ticari teamüllere uygun olmayan bir düzeyde yüksek

²⁷ KANETİ, s. 49.

²⁸ TUNCER, s. 27.

veya düşük fiyat veya bedellerle alım-satım yapması, inşaat ve imalat yapması veya yaptırması halinde, olayda transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımı şeklinde peçeleme olduğu yönünde yorum yapılabilecektir. Yapılan incelemeler neticesinde durumun kesin olarak tespit edilmesi halinde kazanç kısmen veya tamamen örtülü şekilde dağıtılmış sayılarak ek tarhiyat yapılacaktır²⁹. Bir kurumun ortağı ve aynı zamanda üst yöneticisi olarak, görev yapan yönetim kurul üyesi veya müdürüne, piyasa koşulları üstünde maaş, ücret, ikramiye veya prim ödemesi yapıldığı halde bu ödeme fazlalığı ücret sayılmayıp kar payı sayılarak kurum matrahına eklenerek vergilendirilecektir.

Gerek örtülü sermayede gerekse transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımında söz konusu peçeleme sözleşmeleri adi yasal karine niteliğindedir. Bu sözleşmelerin iktisadi gerçekliği yansıttığı konusunda ispat yükü mükellef veya vergi sorumlusuna aittir³⁰.

Ekonomik yaklaşım yoluyla ortaya çıkarılan peçeleme işlemine Danıştay 7. Dairesinin 2.7.1985 tarihli ve 3975/1531 sayılı kararı da örnek gösterilebilir. Söz konusu kararda Danıştay, sembolik denecek kadar küçük bir peşin bedelle, geri kalan bedeli beş yıl içinde ödenmek üzere reşit olmayan kişi adına taşınmaz alınıp tescil ettirilmesini, çocuğun herhangi bir katkısı söz konusu olmadığı ve borcun babanın beceri ve emeği, maddi ve manevi olanaklarının kullanılmasıyla ödeneceği gerekçesiyle, babanın çocuğuna bir bağışlaması saymış ve Veraset ve İntikal Vergisine tabi olmasını öngörmüştür. Bu karara göre, vergilendirmede “olayın gösterildiği şekilde değil gerçek yönüyle ele alınması gerekir³¹”. Benzer şekilde, nakdi olarak yapılan bir hibede toplam tutar, parçalara bölünerek ve belirli bir zamana yayılarak yapılır ve bu parçalar da istisna haddi içinde tutulursa söz konusu olayda peçeleme olması kuvvetle muhtemeldir. Bu durumda, parçalara bölünen hibe tutarını toplayarak tek bir meblağ halinde vergilendirme yoluna gitmek doğru olacaktır. Ancak, bu tip vergilendirme operasyonlarının barındırabileceği bazı sakıncalar karşısında, bu örnek dâhil bütün hukuki işlemlerde peçeleme kararına varmadan önce olayın bütün ayrıntıları dikkatle araştırılmalı, analiz edilmeli ve salt vergi kaçırma amacının olup olmadığı kesin bir şekilde tespit edilmelidir³². Örneğimizde olduğu gibi, ivazsız bir intikal olarak bağış eğer ki

²⁹ TUNCER, s. 27.

³⁰ ÖNCEL, Mualla/KUMRULU, Ahmet/ ÇAĞAN, Nami, **Vergi Hukuku**, Gözden Geçirilmiş Son Değişiklikleri İşlenmiş 13. Baskı, Ankara, Eylül 2005, s. 28.

³¹ **Danıştay Dergisi**, Sayı: 62 / 63, s. 299 -302.

³² TUNCER, s. 25.

geniş bir zaman dilimi içinde yapılmış ise peçelemenin varlığını ileri sürmek zordur.

E. PEÇELEMENİN SONUÇLARI

Kanuna karşı hilenin vergi hukukundaki yansımaları veya özel bir türü olarak değerlendirilen peçeleme işlemleri, mali güce göre vergilendirme ve eşitlik ilkeleri bakımından ciddi bir tehdit oluşturur. Peçeleme işlemlerinin vergi hukuku bakımından geçerli sayılması, bu işlemleri sergileyenlerin gerçekte mali güçleri olmasına rağmen vergilendirilmemeleri ve dolayısıyla aynı mali güce sahip kişilerin farklı vergilendirilmesi sonucunu doğuracaktır. Bu sebeple, peçeleme işlemleriyle vergi kanunlarının dolanılmasının önlenmesi vergi hukukunun en önemli ve öncelikli görevleri arasında yer almaktadır³³.

Vergi hukuku, özel hukuk biçimlerini ve kavramlarını ilke olarak aynen kabul eder. Ancak bazı durumlarda vergi hukuku kendi özel düzenlemelerini getirmektedir. Bu gibi durumlarda vergi hukukunun kendi özel düzenlemeleri esas tutulmaktadır³⁴. Ayrıca özel hukukun geçerli kabul ettiği biçimler vergi hukuku bakımından peçeleme oluşturduğu takdirde, özel hukuk biçimleri ve kavramları bir yana bırakılarak, işlemin gerçek niteliğinin esas tutulacağı da Vergi Usul Kanununda açıkça belirtilmiştir³⁵ (VUK m.3/B). Söz konusu madde gereğince; işlem, gerçek niteliğine göre değerlendirilecektir. Dolayısıyla, peçeleme işleminde seçilen hukuki yapıya itibar edilmez, gerçek durum tespit edilerek vergilendirme yoluna gidilir. Bir diğer ifadeyle, iktisadi sonuç, vergi kanununun kapsamındaki doğal ve olağan olarak başvurulması gereken işlemle elde edilmiş olsa idi ne şekilde vergilendirilecek idiyse, peçeleme işlemi de aynı şekilde vergilendirilecektir³⁶.

Peçeleme sözleşmelerinde seçilen hukuki biçim, görünüşteki şekli ile taraflarca istenmiştir. Özel hukuk yönünden geçerli olan hukuki biçim vergi kanunlarının hükümlerini bertaraf etmek için kullanılmıştır. Peçeleme işlemi ile yapılmak istenen, gerçek iktisadi ilişkinin üzerinin örtülerek gizlenmeye çalışılmasıdır; işlemde peçeleme yapılmasıyla esasen vergiyi doğuran olayın

³³ AKKAYA, Mustafa, **Vergi Hukukunda Ekonomik Yaklaşım**, Turhan Kitabevi, Ankara, 2002, s. 96-97.

³⁴ Örneğin, Gelir Vergisi Kanunu ticari kazancı Türk Ticaret Kanununa atf yaparak tanımlamıştır. Ancak hangi faaliyetlerin ticari faaliyet olarak vergilendirileceğini de ayrıca düzenlemiştir.

³⁵ ÖNCEL/KUMRULU/ÇAĞAN, 2005, s. 5.

³⁶ KANETİ, s. 49. vd.

gizlenmesi amaçlanır. Ancak yorum yoluyla ekonomik gerçeklik saptanarak peçelemede görünüşteki hukuki biçime itibar edilmemektedir³⁷. Peçeleme işlemlerini içeren sözleşmeler özel hukuk açısından geçerli olmasına rağmen, vergilendirmede gizlenen iktisadi sonuçlar dikkate alınır. Gerçekleşen olay yerine vergi kaçırma amacı olmasaydı nasıl bir sözleşme yapılacak idi ise, onun yapıldığı varsayımıyla vergilendirme yoluna gidilir. İdare ve vergi yargısı organları, vergilendirmede görünüşteki sözleşmeyi değil, gerçek ekonomik durumu dikkate alır. Diğer bir ifadeyle, vergiyi doğuran olay açısından gerçekleşenin yerine ikame edilen işlem vergi idaresine gerçekmiş gibi gösterilmeye çalışılır. Ancak vergi idaresi işlemde peçeleme olduğunu tespit ederse peçelenen işlemi vergilendirmeye esas alacaktır³⁸.

II. MUVAZAA KAVRAMI, HUKUKİ NİTELİĞİ, UNSURLARI TÜRRLERİ ve SONUÇLARI

A. MUVAZAA KAVRAMI

Muvazaa, Arapça kökenli bir kelimedir. Kelimenin öz Türkçe karşılığı danışıklı dövüş, danışıklık, şike şeklinde ifade edilmektedir. Ancak danışıklı dövüş, şike, danışıklık vb. kelimeler muvazaa kelimesinin tam karşılığı olarak benimsenmemiş veya bu kelimelerin muvazaaya karşılık gelmediği düşünülmüştür. Bu sebepten, çoğunluk tarafından muvazaa kelimesi kullanılmaktadır³⁹.

Muvazaanın pek çok tarif ve tanımı yapılmaktadır. Bu tanımlar muvazaanın ana unsurlarında birleşmeler dahi birçok yönlerden birbirinden farklılık göstermektedir. Tanımlardaki farklılığın nedeni muvazaanın tanımı, kapsamı, hüküm ve sonuçları üzerinde gerek bilimsel alanda gerekse uygulamada tam bir görüş birliğinin olmamasıdır⁴⁰. Ancak çoğunlukla Turhan ESENER'in yaptığı muvazaa tanımı⁴¹ üzerinde uzlaşma görülmektedir. Bu tanıma göre; muvazaa, tarafların üçüncü kişileri aldatmak amacıyla gerçek iradelerine dayanmayan bir işlem yapmaları, fakat görünürdeki bu işlemin kendi aralarında geçerli olmayacağı hususunda uzlaşmalarıdır. Bir diğer

³⁷ TUNCER, s. 26.

³⁸ ŞENYÜZ, s. 25.

³⁹ GÜNDOĞDU, Burhan, "Muvazaa ve Peçeleme", **Yaklaşım**, Sayı:193, Ocak 2009, (<http://huseyinust.com/konu-muvazaa-ve-peceleme.html>, Erişim 10 Aralık 2012).

⁴⁰ ÖZKAYA, Eraslan, **İnançlı İşlem ve Muvazaa Davaları**, Turhan Kitabevi, Ankara, 1999, s. 106.

⁴¹ ESENER, Turhan, **Türk Hususi Hukukunda Muvazaalı Muameleler**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayını No: 105, Ankara, 1956, s. 7.

tanıma göre; muvazaa, tarafların gerçek amaçlarını gizleyerek gerçekten rızaları olmadığı bir sözleşmeyi üçüncü şahıslara karşı mevcutmuş gibi göstermek için uzlaşmaya varmalarını⁴².

Kanunlarda muvazaa ile ilgili yazılı bir tanım mevcut değildir. Sadece Borçlar Kanunu'nda muvazaaya yönelik bir açıklama vardır. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 19. maddesinde “Bir sözleşmenin türünün ve içeriğinin belirlenmesinde ve yorumlanmasında tarafların yanlışlıkla veya gerçek amaçlarını gizlemek için kullandıkları sözcüklere bakılmaksızın, gerçek ve ortak iradeleri esas alınır” hükmü yer almaktadır. Görüldüğü üzere, Borçlar Kanunu muvazaayı tanımlamamış, sadece muvazaalı durumlarda gerçek durumun geçerli olduğuna vurgu yapmıştır.

Muvazaa çokyalın bir tanımla; tarafların aralarında yaptıkları sözleşmenin hiçbir hüküm doğurmaması yönünde veya görünüşteki sözleşmeden başka bir sözleşmenin hükümlerini doğurması yönünde anlaşmalarıdır⁴³. Buradan hareketle, tarafların üçüncü kişileri aldatmak amacıyla görünürde beyan ettikleri iradeleri ile gerçek iradeleri arasındaki uyumsuzluğa muvazaa, bu konuda yapılan işleme de muvazaalı işlem denmektedir. Daha kısa bir ifadeyle, muvazaalı işlem tarafların gerçek iradeleri ile örtüşmeyen işlemdir. Gerçekte ortaya koymak istemedikleri görünürdeki iradelerini taraflar üçüncü kişileri aldatmak amacıyla gerçekmiş gibi gösterirken görünürdeki işlemin geçerli olmayacağı konusunda anlaşmaktadırlar. Muvazaalı sözleşme geçerli kabul edilmez ve taraflar arasında borç ilişkisi doğurmaz.

Vergi hukuku açısından da bir muvazaa tanımı yapmak mümkündür. Buna göre, mükellefler kendi aralarında yaptıkları göstermelik bir anlaşma ile vergi idaresini yanıltmak ve bu yolla vergiden kurtulmak isterler ve bunun için görünürde normal hukuki kurallara uygun fakat gerçekte vergiden kurtulmayı amaçlayan sözleşmeler yaparlar. İşte; sözleşmeyi yapan taraflar, vergiyi doğuran olayı asıl amacından saptırarak ödenecek olan verginin konusu, matrahı, mükellefi ve tutarını ortadan kaldıran veya oranını düşüren sonuçlara ulaşmak istedikleri takdirde, yapılan işlem vergi uygulaması açısından muvazaalı sayılacaktır⁴⁴.

⁴² ALTAY, Şakir, **Hukuk ve Sosyal Bilimler Sözlüğü**, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1983.

⁴³ ESENER, s. 7; TEKİNAY/ AKMAN/ BURCUOĞLU/ ALTOP, TEKİNAY, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, İstanbul 1993, s. 408; OĞUZMAN/ ÖZ, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, İstanbul, 2006, s. 108.

⁴⁴ TUNCER, Selahattin “Vergi Hukukunda Muvazaa-I”, **Yaklaşım**, Sayı: 80, Ağustos 1999, s. 18-24

Muvazaada gerçekte olmayan bir işlemin taraflar arası bir sözleşme ile varmış gibi gösterilmek suretiyle vergi yükünün yahut vergi borcunun azaltılması ya da ortadan kaldırılması söz konusudur. Dolayısıyla, peçelemede olduğu gibi, burada da taraflar iyiniyet kurallarına aykırı davranmaktadır. İşlemin muvazaalı olduğu tespit edilirse, işlem iptal edilecek ve tüm sonuçlarıyla beraber ortadan kalkacaktır. Zira zaten taraflar arası sözleşme ile varmış gibi gösterilen olay gerçekte gerçekleşmiş değildir. Vergi kaybı yaratılmaktadır ve bundan dolayı taraflar vergi cezasına katlanmak durumunda kalacaktır.

B. MUVAZAA NIN HUKUKİ NİTELİĞİ

Muvazaa bütün hukuk dallarında karşımıza çıkabilir. Fakat daha ziyade medeni hukukçular tarafından incelenmiş ve özellikleri saptanmıştır. Muvazaa kuşkusuz vergi hukukunu da yakından ilgilendirmekte ve bu alanda da uygulama alanı bulmaktadır. Uygulamada gerek vergi idaresi gerek inceleme elemanları gerekse yargı organları muvazaa olayları ile karşılaşmaktadırlar. Buna karşın, özel hukukta muvazaa ve buna benzer kavramlar geniş çapta incelenmiş olmasına rağmen, vergi hukukunda muvazaa ve benzer kavramlar yeterince incelenmiş değildir.

Muvazaa, bir borçlar hukuku kavramı olan inançlı muamele ile farklıdır. İnançlı işlemde, teminat için alacağın temlikinde veya çekin teminat amaçlı temlik cirosuyla devredilmesinde olduğu gibi hak karşı tarafa devredilir; ancak taraflar arasında yapılan inanç anlaşması ile hakkı devralan kimsenin bu hakkını nasıl kullanacağı ve hangi şartlarla iade edeceği tespit edilir. Muvazaalı işlemlerden farklı olarak inançlı işlemler, tarafların gerçek niyetlerine, iradelerine uygundur ve bu sebeple hukuken geçerli sonuçlar doğurmaktadır⁴⁵. Teminat için mülkiyet naklinde mülkiyet hakkı⁴⁶, tahsil için alacağın temlikinde alacak hakkı, tarafların gerçek iradelerine, niyetlerine uyum olarak karşı tarafa geçmektedir. Böylelikle, örneğin, teminat amacıyla mülkiyet hakkının naklinde mülkiyet devri, gerek üçüncü kişiler gerekse taraflar arası ilişkiler yönünden tam ve geçerli bir işlemidir. Devredilen mülkiyet hakkının devralan tarafından nasıl kullanılacağını gösteren “inanç anlaşması”, taraflar arasında borç doğuran bir sözleşme niteliğindedir. Taraflar arasındaki inanç anlaşmasına aykırı olarak mülkiyeti üçüncü bir şahsa devrederse bu devir geçerlidir ancak, ortada inanç sözleşmesine aykırı bir davranış söz konusu

⁴⁵ REİSOĞLU, 2004, s. 93.

⁴⁶ Yargıtay 1. HD. 30.10.2000, K.2000/13223, *Yargıtay Kararları Dergisi*, 2001, s. 1490-1493.

olduğu için, karşı taraf tazminat talep etme hakkına sahip olacaktır⁴⁷. Sonuç olarak, muvazaa ile inançlı işlemler dış görünüşteki benzerliklerine rağmen aralarında açık bir nitelik farkı mevcuttur. Dolayısıyla, hukuki nitelik olarak muvazaa inançlı muamele ile örtüşmemektedir.

Vergi hukukunda yeterince incelenmemiş kavramlardan biri de kanuna karşı hiledir. Vergi hukuku alanında kanuna karşı hile kavramına yer verilip verilmeyeceği konusunda kesin bir kanı da mevcut değildir. Oysa özel hukuk alanında muvazaa ile kanuna karşı hile kavramları birbirine benzemekte ve zaman zaman birbiri ile karıştırılmaktadır. Bir vergi kanununun emredici bir hükmünün men ettiği amaca bu hükmün uygulanmasını ortadan kaldırarak başka bir yoldan erişmek istenildiği takdirde yapılan işlem kanuna karşı hile kapsamında değerlendirilebilir. Kanuna karşı hile, hükümlerin dolambaçlı bir ihlalini teşkil eder ve hukuka aykırı işlemlerdendir. Görünürde ve sahte bir işlem olmayıp, hukuken hüküm ifade etmesi istenen gerçek bir işlemdir. Ne bizzat işlemin kendisi ne de yapılmasını mümkün kılan niyet gizlidir. Genel olarak gizlenen amaç, işlemin niyeti değil, saikidir. Bir muvazaalı işlem tesis edilirken her iki tarafın da iradeleri ile irade beyanları arasındaki uyumsuzluğu bilmekte ve istemekte olmalarından hareketle, hukuki nitelik itibarıyla muvazaa, bir irade ile beyan arasında isteyerek oluşturulan uyumsuzluk hallerinden biridir ve tam olarak kanuna karşı hile ile örtüşmemektedir.

Bilindiği üzere, hukuken bir sözleşme, karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanlarından meydana gelmektedir. Bir irade beyanında, irade ve beyan olmak üzere iki unsur söz konusudur. İrade, karşı tarafın veya üçüncü kişilerin bilemeyeceği bir iç unsurdur. Buna karşılık beyan, bir irade beyanında öğrenilmesi mümkün olan dış unsurdur. Zira irade, beyan edilerek, beyan yoluyla yani iradeyi gösteren bir fiil veya hareket ile açıklanmış, dış dünyaya duyurulmuş olmaktadır⁴⁸.

Tarafların üçüncü kişileri aldatmak amacıyla görünürde beyan ettikleri iradeleri ile gerçek iradeleri arasındaki uyumsuzluğa muvazaa ve bu konuda yapılan işleme de muvazaalı işlem denir. O halde, muvazaalı işlem tarafların gerçek iradelerine uymayan bir işlemdir. Her iki taraf da iradeleri ile irade beyanları arasındaki uyumsuzluğu bilmekte ve bu hususu isteyerek yaratmaktadırlar. Borçlar hukukunda irade ile beyan arasında istenerek yaratılan uygunsuzluk halleri mevcuttur ve bu konu, bir tarafın isteğiyle

⁴⁷ REİSOĞLU, 2004, s. 94.

⁴⁸ REİSOĞLU, Safa, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 16. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul, 2004, s. 83.

yaratılan uygunsuzluk ve iki tarafın iradesiyle yaratılan uygunsuzluk olmak üzere ikiye ayrılarak incelenmektedir. Latife beyanı⁴⁹ ve zihni kayıt⁵⁰ (réserve mentale), bir tarafın isteğiyle yaratılan uygunsuzluk halleri iken; irade ve beyan arasındaki uygunsuzluğu her iki taraf da bilmekte ve istemekte oldukları için muvazaa, iki tarafın iradesiyle yaratılan uygunsuzluk hali olarak karşımıza çıkmaktadır.

C. MUVAZAAANIN UNSURLARI

Bir muvazaalı işlemde esasen birden çok işlem söz konusudur. Bunlar;

- i. Üçüncü kişileri aldatmak için yapılmış “görünürdeki” işlem,
- ii. Görünürdeki işlemin taraflar arasında hüküm ifade etmeyeceği, sonuç doğurmayacağı yönünde yapılan “muvazaa anlaşması”,
- iii. Tarafların gerçek iradelerine uyan “gizli işlem” olmak üzere üç tanedir. Ancak “gizli işlem” aşağıda -muvazaanın türleri başlığı altında belirtildiği üzere bütün muvazaalı işlemlerde mevcut değildir⁵¹.

Muvazaalı bir işlem, tarafların gerçeğin dışında bir görünüş yaratmak istemeleri sebebiyle yapılır. Diğer bir deyişle, amaç, 3. kişiler nezdinde gerçeğin dışına çıkıp, deyim yerindeyse sanal bir görüntü yaratmaktır⁵². Bu açıklamalardan anlaşıldığı üzere, muvazaanın üç unsuru bulunmaktadır. Bunları;

- i. Tarafların gerçek iradeleriyle, beyanları arasında kasten yaratılan bir uygunsuzluk,
- ii. Üçüncü kişileri aldatma niyeti (muvazaa niyeti),
- iii. Tarafların kendi aralarında 3. kişileri aldatmaya yönelik bir anlaşma (muvazaa anlaşması) olarak sıralamak mümkündür.

⁴⁹ Beyanda bulunan kişi, gayriciddî ve karşı tarafın beyanını ciddiye alamayacağı kanısından hareketle, gerçek iradesine uymayan bir beyanda bulunursa latife beyanı söz konusudur ve latife beyanı geçersizdir. Ancak, beyanın niteliğine ve yapılış şekline göre, karşı tarafça ciddiye alınan ve objektif olarak ciddiye alınması mümkün olan beyanlar geçerlidir ve beyan sahibini bağlar.

⁵⁰ Bir kişi, beyan ettiği şeyi istemiyor ve içinden arzu etmiyorsa zihni kayıt söz konusudur ve gerçek iradeye uymadığı halde yapılan beyan geçerlidir, bağlayıcıdır.

⁵¹ REİSOĞLU, 2004, s. 85.

⁵² CİHAN, (<http://www.cihancihan.av.tr/Tr/Makale2.pdf>, Erişim 9Aralık 2012).

D. MUVAZAANIN TÜRLERİ

Muvazaalı işlemler, muvazaanın amacı doğrultusunda ikiye ayrılırlar. Muvazaanın amacı, tarafların iradelerinin yaptıkları işlemin sonuç doğurması, salt dış dünyada zahiri bir görünüş yaratmak olması ya da hüküm ve sonuç doğurması taraflarca istenmeyen işlemin ardında, hüküm ve sonuç doğurmasının istendiği gizli bir işlemin de yapılıp yapılmadığına göre belirlenir⁵³.

1. Mutlak (Adi) Muvazaa

Mutlak muvazaa, tarafların aralarında gerçekte hiçbir sözleşme yapmadıkları halde dışarıya karşı sözleşme yapılmış gibi gösterilmesi ve bu sözleşmenin tarafları bağlamayacağı konusunda anlaşmaları halidir. Bir diğer tanımla, tarafların gerçekte bir işlem yapmayı düşünmedikleri, istemedikleri halde 3. kişileri aldatmak amacıyla onlara bir işlem yapmış izlenimi uyandırarak görünüşte bir işlem yapmaları halidir⁵⁴.

Mutlak muvazaada görünürde bir hukuki işlem varken gerçek işlem yoktur. Mutlak muvazaa, var olmayan bir sözleşmenin varmış gibi gösterilmesi olup tarafların görünürdeki sözleşmenin sonuç doğurmayacağı konusunda anlaşmış bulunmaları halidir. Özetle, mutlak muvazaadaki tek işlem söz konusudur; o da görünürdeki sözleşmedir.

2. Nisbi (Mevsuf) Muvazaa

Nispi muvazaa, tarafların aralarında yaptıkları gizli işlemi, kendi iç iradelerine uymayan ve dışa yansıyan başka bir işlemle saklamalarıdır⁵⁵.

Nispi muvazaada taraflar, gerçekte bir sözleşme yapmakta fakat bunu saklayarak üçüncü kişilere yaptıklarından farklı bir sözleşme yapmış gibi göstermektedirler. Dolayısıyla mutlak muvazaanın aksine nispi muvazaada iki sözleşme mevcuttur. Söz konusu sözleşmelerden biri, tarafların gerçek iradelerine uygun gizli sözleşme; diğeri ise bu sözleşmeyi gizlemek amacıyla yapılan sözleşmedir. Görünürdeki sözleşme ile gerçek sözleşme gizlenmektedir. Tarafların gerçek iradelerine uymayan görünürdeki sözleşme muvazaalıdır⁵⁶.

⁵³ CİHAN, (<http://www.cihancihan.av.tr/Tr/Makale2.pdf>, Erişim 9 Aralık 2012).

⁵⁴ ADAY, Nejat, **Taşınmaz Mülkiyetinin Naklinde Muvazaa**, İstanbul, 1992, s. 5 vd.; TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 409; OĞUZMAN/ÖZ, s. 109.

⁵⁵ ADAY, s. 15; TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 409; OĞUZMAN/ÖZ, s. 109.

⁵⁶ CİHAN, (<http://www.cihancihan.av.tr/Tr/Makale2.pdf>, Erişim 9 Aralık 2012).

E. MUVAZAANIN SONUÇLARI

Muvazaada görünürdeki işlem hem özel hukuk, hem de vergiyi dolandığı biçimiyle vergi hukuku açısından başlangıçtan itibaren geçersizdir. Gerçek işlem ise ancak geçerlilik koşullarına uygun yapılmış ise geçerli olabilecektir.

Taraflar sadece bir görünüş yaratmışlarsa, görünüşteki işlemin altına gizli bir işlemi saklamamışlarsa, bir diğer deyişle, işlemde eylemli iktisadi sonuçlar doğmamışsa, vergiyi doğuran bir olay gerçekleşmiş olmayacaktır. Muvazaa mevsuf nitelikte ise, görünüşteki işlemin altında gizli bir işlem saklanmışsa, gizli işlemin eylemli iktisadi sonuçları gerçekleştirilmişse, vergilendirme açısından önem taşıyan olgu, gizli işlemidir. Gizli işleme uyan vergilendirme süreci işletilecektir. Örneğin, taraflar, ölünceye kadar bakma sözleşmesiyle ivazsız olan bağışlamanın iktisadi ve eylemli sonuçlarını hedefleyip gerçekleştirmişlerse, ivazsız kazandırmaları vergilendiren Veraset ve İntikal Vergisi uygulanabilecektir. Danıştay, hısımlık bağı nedeniyle yardım ödevi bulunan kimselerin arasındaki ölünceye kadar bakma sözleşmesinin, ilke olarak, ivazsız bir sözleşme sayılmasını ve bu sözleşmeye göre intikal ettirilen taşınmazın Veraset ve İntikal Vergisinin kapsamında olduğunu kabul etmiştir⁵⁷. Danıştay, miras bırakanın sağlığında maliki bulunduğu taşınmazların kuru mülkiyetini, intifa hakkı kendisinde kalmak koşulu ile çocuklarına satış olarak tapuda tescil ettirmesini, salt Veraset ve İntikal Vergisinden kaçınmak amacıyla yönelik bir muvazaa olarak değerlendirmiş ve miras bırakanın ölümünde Veraset ve İntikal Vergisinin doğacağını kabul etmiştir⁵⁸. Yine Danıştay'a göre, miras bırakan ile mirasçı arasında Veraset ve İntikal Vergisini bertaraf etmek amacıyla muvazaalı bir alacak borç ilişkisi yaratıldığı sonucuna varılırsa, özel hukukun ispat kurallarıyla bağlı olmaksızın, bu ilişki nazara alınmadan verginin salınması gerekir⁵⁹. İktisadi ve eylemli sonuçları gerçekleşen ve sürdürülerek ayakta tutulan gizli işlemin, "şekil kuralına aykırılıktan ötürü geçersiz olması"⁶⁰, vergilendirmeye etkili olmayacaktır; çünkü eylemli iktisadi sonuçları meydana gelen ve sürdürülen geçersiz işlem ilke olarak vergilendirmeye dayanak olmaktadır.

⁵⁷ Danıştay, 7.D., 13.1.1987,164 / 2 , **Danıştay Dergisi**, Sayı: 68 / 69, s. 480-482.

⁵⁸ Danıştay, 7.D., 7.6.1985, 2539/1354, **Danıştay Dergisi**, Sayı: 60/61, s. 335-336. Bu kararda geçerli sayılmayan satış sözleşmesi için ödenen vergilerin mükellefler tarafından ödenecek veraset ve intikal vergisinden mahsubu öngörülmüştür.

⁵⁹ Danıştay, 7.D., 4.2.1986, 2894 / 286, **Danıştay Dergisi**, Sayı: 64 / 65, s. 267-269.

⁶⁰ Yargıtay'ın 1.4.1974 tarihli ve 1/2 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararına göre, muvazaalı taşınmaz işlemlerinde, görüşteki işlem tarafların isteğine uymadığından, gizli işlem ise şekil kuralına aykırı olduğundan geçersizdir. (R.G. 30.4.1974).

III. PEÇELEME ve MUVAZAA ARASINDAKİ FARKLAR

Gerek muvazaada gerekse peçelemde taraflar nezdinde vergi yükünü dolayısıyla devletin vergi gelirlerini azaltıcı sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Belli hukuki biçimlere uyularak vergi kanunlarını dolanmak amacıyla başvurulması ve iyiniyet kurallarını ihlal etmesi yönüyle de peçeleme muvazaaya yaklaşmaktadır. Peçeleme kavramının dış dünyaya yansıyan görüntü itibariyle özellikle vergisel saikli muvazaa ile benzer yanları bulunmakta ve bu sebepten bu iki kavram sıkça birbirine karıştırılmaktadır. Zira hem vergisel saikli muvazaalı işlemlerde hem peçeleme işlemlerinde mükellef veya vergi sorumlusunun amacı idareyi aldatarak vergi matrahını hukuki olmayan yollardan küçültmektir. Bu sebeple, peçeleme ile muvazaa, özellikle vergisel saikli muvazaa arasında vergi hukuku açısından net bir sınır çizmek kolay değildir. Bu güçlüğüñ nedeni, peçeleme veya muvazaalı işlemin taraf iradelerini de kapsar biçimde bir bütün olarak kavranamaması ve özel hukukun düzenleme olanaklarının ne zaman kullanıldığı konusundaki belirsizliktir⁶¹.

Peçeleme sözleşmesinde taraflar, kanunun sözüne uygun davranıyor görünmekle beraber, esasen onun özünü ihlal etmektedirler. Muvazaada da aynı durum söz konusudur. Ancak peçeleme ve muvazaa arasında bu tip benzerlikler bulunmasına rağmen, bu iki kavram çeşitli açılardan birbirinden farklıdır. Söz konusu farklılıkları şöyle sıralamak mümkündür:

-Muvazaa özel hukuk kavramıyken, peçeleme vergi hukukuna özgü bir kavramdır.

-Peçelemeyi gerçek bir vergiyi doğuran olayın özel hukuk sözleşmeleri yoluyla farklı gösterilerek vergi borcunun kısmen yahut tamamen ortadan kaldırılması şeklinde tanımlamak mümkündür ve bir işlemde peçeleme olduğu tespit edildiğinde gerçek iktisadi duruma göre vergilendirme yapılacaktır. Muvazaada ise, gerçek olmayan bir olayın/işlemin taraflar arası bir sözleşme ile varmış gibi gösterilmek suretiyle vergi yükünün azaltılması ya da ortadan kaldırılması söz konusudur. Kısaca, peçelemde işlemin temelinde gerçek bir olay yatıyorken; muvazaada gerçekte olmayan bir işlemin/olayın taraflar arası bir sözleşme ile varmış gibi gösterilmesi, bu iki kavram arasındaki en temel farkı oluşturmaktadır.

⁶¹ AKKAYA, s. 104-105.

-Muvazaa olaylarında biri açık, diğeri gizli iki anlaşma olduğu halde; peçeleme işlemlerinde muvazaalı işlemlerdeki gibi gizli işlem, görünürdeki işlem, muvazaa sözleşmesi gibi çok sayıda işlem bulunmaz. Peçeleme sözleşmesi tektir. Hatta peçeleme işlemlerinde “peçeleme sözleşmesi” çoğunlukla gerekli değildir⁶².

-Peçeleme işlemi görünüşteki şekliyle taraflarca istenmiştir; ancak özel hukuk açısından geçerli olan hukuki yapı, vergi kaçırmak için seçilmiştir. Peçeleme sözleşmesinde seçilen hukuki biçim saklanmaz, yapıldığı şekliyle ve açıkça kullanılması taraflarca arzulanır. Muvazaada (nispi muvazaa) ise, görünürdeki sözleşmenin yapılması taraflarca arzulanmaz, yapılması arzulan sözleşme gizlenen sözleşme olup bunun saklanması temel amaçtır.

-Hukuki nitelikleri itibariyle de muvazaa ve peçeleme farklı kavramlardır. Çünkü muvazaada sözleşmenin taraflarının gerçek iradeleri ile görünürdeki iradeleri arasında kasıtlı bir uygunsuzluk varken; peçelemede iradeler arasında uygunsuzluk bulunmaz. Peçeleme sözleşmesinde ortaya konan irade ile ortaya konmak istenen irade arasında fark yoktur. Kısaca, hukuki nitelik itibariyle muvazaa borçlar hukukunda irade ile beyan arasında isteyerek oluşturulan uyumsuzluk hallerinden biri iken; peçeleme işlemi veya peçeleme sözleşmesi, kanuna karşı hilenin vergi hukukundaki görünümüdür.

-Peçeleme ile esas karıştırılabilecek olan muvazaa değil; vergisel saikli muvazaadır. Ancak peçelemede tarafların yapmak istedikleri ile sergiledikleri işlemler aynı iken; vergisel motifli muvazaada tarafların sergiledikleri görünüşteki işlem ile yapmak istedikleri gerçek işlem farklıdır.

-Muvazaa, tarafların üçüncü kişileri aldatmak amacıyla gerçek iradelerine dayanmayan bir işlem yapmaları, fakat görünürdeki bu işlemin kendi aralarında geçerli olmayacağı hususunda uzlaşmalarıdır. Peçeleme sözleşmeleriyle ise, vergi kanununun amacına göre, vergilendirme konusu iktisadi sonuca vergi kanunlarının doğrudan doğruya kapsamadığı bir hukuki biçimle ulaşılmaya çalışılmaktadır. Bir diğer deyişle, vergilendirilmesi amaçlanan iktisadi sonuç, başka bir hukuki kimliklendirme altında vergilendirme dışı bırakılmak, kanun bu yoldan işlevsiz hale getirilmeye çalışılmaktadır⁶³.

⁶² TUNCER, s. 25.

⁶³ GÜNDOĞDU, (<http://huseyinust.com/konu-muvazaa-ve-peceleme.html>, Erişim 10 Aralık 2012).

-Muvazaa halinde yaratılan görünürde sözleşmenin amacı başkalarını yanıltmak olup, tüm unsurları tamam olan sözleşmedir. Gizlenen sözleşme taraflar arasında önceden kararlaştırılmış sözleşmedir. Muvazaalı sözleşme, gizlenen sözleşmenin gün ışığına çıkışını önleyebilmek için yapılan sözleşmedir. Peçeleme sözleşmelerinde bir sözleşmeyle bir başka sözleşmenin gizlenmesi söz konusu olmayıp, gizlenen vergiyi doğuran olayın sonuçlarıdır.

-Muvazaada görünürdeki işlem hem özel hukuk, hem de vergiyi dolandığı biçimiyle vergi hukuku açısından başlangıçtan itibaren geçersizdir. İşlemin muvazaalı olduğu tespit edilirse, yapılacak olan iptal işlemi olacaktır ve tüm sonuçlarıyla ortadan kalkacaktır. Zira zaten taraflar arası sözleşme ile varmış gibi gösterilen olay gerçekte gerçekleşmiş değildir. Vergi kaybı yaratılmaktadır ve bundan dolayı taraflar vergi cezasına katlanmak durumunda kalacaktır. Peçeleme sözleşmeleri ise özel hukuk açısından geçerli, vergi hukuku itibarıyla geçersizdir. Diğer bir ifadeyle, peçelemede özel hukuk bakımından geçerli bir işlem var iken; muvazaada görünüşteki işlem geçersizdir. Gerçek işlem ise ancak geçerlilik koşullarına uygun yapılmış ise geçerli olabilecektir.

-Muvazaalı sözleşmeler vergiyi bertaraf etmek amacıyla yapılabileceği gibi, bu amacı taşımaksızın da yapılabilir. Oysa peçeleme sözleşmesi sadece vergiyi dolanmak amacıyla yapılır⁶⁴.

-Muvazaalı sözleşmeler mutlak butlanla batıl oldukları için muvazaalı oldukları her zaman iddia edilebilir. Peçeleme iddiası, ancak vergi hukukundaki zamanaşımı süreleri dikkate alınarak ileri sürülürse sonuç alınabilir.

-Muvazaayı aldatılan -vergi idaresi dâhil- kişiler ileri sürülebilirken, peçeleme vergi idaresine karşı yapıldığı için vergi idaresi tarafından ileri sürülebilir.

-Aralarındaki farkı tam anlamıyla kavrayabilmek adına, peçelemeyi muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge düzenleme; muvazaayı ise sahte fatura düzenleme eylemine benzetebiliriz. Hal böyle olunca, muvazaa halinde uygulanacak ceza daha ağır olacaktır. Peçelemenin tespiti durumunda ikmalen ya da resen vergi tarhi yapılması, mükellefin gecikme faizi ödemesi ve mükellef hakkında çeşitli vergi cezalarının uygulanması söz konusu olur.

⁶⁴ ŞENYÜZ, Doğan, “Peçeleme ve Muvazaanın Niteliği ve Arasındaki Farklar”, (http://www.ekonomikpanorama.com/yazarlar/pr_dr_dogan_senyuz/12529.html, Erişim 22 Şubat 2013.)

Sonuç olarak, hukuki nitelikleri, ortaya konan işlem sayısı, hukuki sonuçları ve en önemlisi, peçeleme işleminin temelinde gerçek bir olay yatıyorken; muvazaada işlemin temelinde yatan gerçek bir olay bulunmaması dolayısıyla muvazaa ile peçeleme kavramlarını birbirinden ayırt etmek gerekir.

SONUÇ

Yorumda amaç, kanunun gerçek amacını doğru şekilde tespit etmek ve ortaya koymaktır. VUK'un 3. maddesi, vergi kanunlarının yorumlanmasında, vergisel olguların nitelendirilmesinde ve ispat alanında ekonomik yaklaşım ilkesine ağırlık vermiş bulunmaktadır. Ekonomik yaklaşım ilkesinin bir sonucu olarak, vergi kanunlarının kullandığı kavramlar iktisadi içeriklerine göre anlamlandırılacaktır⁶⁵.

Vergi hukukundaki önemli yorum normlarından biri olan ekonomik yorum, adını literatüre borçlu olduğu peçeleme kavramını ortaya çıkarmıştır⁶⁶. Peçeleme kavramının dış dünyaya yansıyan görüntü itibariyle vergisel saikli muvazaa ile benzer yanları bulunmakta ve bu sebepten bu iki kavram sıkça birbirine karıştırılmaktadır. Zira hem vergisel saikli muvazaalı işlemlerde hem de peçeleme işlemlerinde mükellef veya vergi sorumlusunun amacı idareyi aldatarak vergi matrahını hukuki olmayan yollardan küçültmektir.

Aralarındaki benzerlikler peçeleme ile muvazaanın aynı şeyler gibi algılanmasına ve hatta birbiri yerine kullanılmasına yol açmaktadır. Söz konusu benzerliklere rağmen muvazaa ile peçeleme çeşitli açılardan farklı kavramlardır. Her şeyden evvel, peçeleme işleminin temelinde gerçek bir olay yatıyorken; muvazaada işlemin temelinde yatan gerçek bir olay bulunmamaktadır. Bu iki kavram hukuki nitelik itibariyle de aynı değildir. Zira muvazaa borçlar hukukunda irade ile beyan arasında isteyerek oluşturulan uyumsuzluk hallerinden biri iken; peçeleme işlemi veya peçeleme sözleşmesi, kanuna karşı hilenin vergi hukukundaki görünümüdür. Ayrıca, vergi hukukunda da uygulama alanı bulan muvazaa, Borçlar Kanunundaki düzenleme nedeniyle daha çok medeni hukukçular tarafından incelenmiş, tanımı, özellikleri ve hukuki sonuçları ortaya konmuş olsa da bütün hukuk dalları için geçerlidir. Özetle, muvazaa bütün hukuk dallarında karşımıza çıkmakta iken; peçeleme, vergi hukukunun kendi yöntemleriyle ortaya çıkarılan, sadece vergi hukukunda kullanılan, bu alana özgü bir kavramdır.

⁶⁵ KANETİ, s. 43

⁶⁶ ŞENYÜZ, s. 27.

KAYNAKÇA

- ADAY, Nejat, **Taşınmaz Mülkiyetinin Naklinde Muvazaa**, İstanbul, 1992.
- AKKAYA, Mustafa, **Vergi Hukukunda Ekonomik Yaklaşım**, Turhan Kitabevi, Ankara, 2002.
- AKMAN, Şefik Taylan, “Vergi Hukukunda “Peçeleme” Kavramının Hukuksal ve Sosyolojik Analizi”, **Ankara Barosu Dergisi**, Yıl: 66, Sayı:3, Yaz 2008, s. 27.
- ALTAY, Şakir, **Hukuk ve Sosyal Bilimler Sözlüğü**, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1983.
- CİHAN, Hulki, “Genel Hatlarıyla Muvazaanın Unsurları ve Türleri” (<http://www.cihancihan.av.tr/Tr/Makale2.pdf>, Erişim 9 Aralık 2012).
- EREN, Fikret, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, C. 1, 6. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul, 1998.
- ESENER, Turhan, **Türk Hususi Hukukunda Muvazaalı Muameleler**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayını No: 105, Ankara, 1956.
- GÜNDOĞDU, Burhan, “Muvazaa ve Peçeleme”, **Yaklaşım**, Sayı:193, Ocak 2009, <http://huseyinust.com/konu-muvazaa-ve-peceleme.html>, Erişim 10 Aralık 2012.
- KANETİ, Selim, “Vergi Hukukunda Ekonomik Yaklaşım İlkesi”, **Vergi Dünyası**, Sayı:131, Temmuz 1992, (<http://www.muhassebe.gen.tr/mevzuat/vuk/GenelYazilar/md00306.html>, Erişim 6 Aralık 2012).
- KANETİ, Selim, **Vergi Hukuku**, 2. Baskı, İstanbul, 1989.
- KARAKOÇ, Yusuf, **Genel Vergi Hukuku**, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 6. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara, 2012.
- OĞUZMAN, Kemal / ÖZ, Turgut, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, İstanbul, 2006.
- ÖNCEL, Mualla / ÇAĞAN, Nami / KUMRULU, Ahmet, **Vergi Hukuku**, Cilt 1: Genel Kısım, 3. Baskı, Ankara, 1987.
- ÖNCEL, Mualla / ÇAĞAN, Nami / KUMRULU, Ahmet, **Vergi Hukuku**, Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 6. Baskı, Ankara, Ekim 1998.
- ÖNCEL, Mualla/KUMRULU, Ahmet/ ÇAĞAN, Nami, **Vergi Hukuku**,

- Gözden Geçirilmiş Son Değişiklikleri İşlenmiş 13. Baskı, Ankara, Eylül 2005.
- ÖZKAYA, Eraslan, **İnançlı İşlem ve Muvazaa Davaları**, Turhan Kitabevi, Ankara, 1999.
- REİSOĞLU, Safa, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 11. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul, 1997.
- REİSOĞLU, Safa, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 16. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul, 2004.
- ŞENYÜZ, Doğan, “Peçeleme ile Muvazaanın Niteliği ve Arasındaki Farklar”, **Yaklaşım**, Yıl:16, Sayı:185, Mayıs 2008, s. 24-27.
- ŞENYÜZ, Doğan, “Peçeleme ve Muvazaanın Niteliği ve Arasındaki Farklar”, (http://www.ekonomikpanorama.com/yazarlar/pr_dr_dogan_senyuz/12529.html, Erişim 22 Şubat 2013.)
- TEKİNAY, Selahattin Sulhi/ AKMAN, Sermet/ BURCUOĞLU, Haluk/ ALTOP, Atilla/ TEKİNAY, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, İstanbul 1993.
- TOPÇUOĞLU, Hamide, **Kanuna Karşı Hile(Kanundan Kaçınma Yolları)**, Selüloz Basımevi, İzmit, 1950.
- TUNCER, Selahattin “Vergi Hukukunda Muvazaa-I”, **Yaklaşım**, Sayı: 80, Ağustos 1999, s. 18-24.
- TUNCER, Selahattin, “Vergi Hukukunda Muvazaa- II”, **Yaklaşım**, Yıl:7, Sayı: 82, Ekim 1999, s. 25-27.

BOŞ